

silent tears ...

silent witnesses of our time | symphony for soprano and orchestra

muziek : Rudi Tas ~ tekst: Beau Knieval

1. Prologue [Contrast & Symbiosis]

orkest, violsolo

Vivace con brio - Lento moderato

2. Still alive

sopraan en orkest

Molto allegro - Lento - Pesante - Cantabile - Allegro

3. Nine Eleven Elegy

orkest, violsolo

Lento assai - Larghetto

4. Die Stille | Le Silence

sopraan, orkest

Mosso - Lento

silent tears ...

silent witnesses of our time | symphony for soprano and orchestra

muziek : Rudi Tas ~ tekst: Beau Knievel

1. Prologue [Contrast & Symbiosis]

2. Still alive

may fax to me
may phone me
may write to me
may see me
you can even speak to me
may touch me
may caress me
may kiss me
I only have the H.I.V.
may hurt me
may convict me
I only have the H.I.V.
may destroy me
why shouldn't you just be nice to me
because I have the H.I.V.

I'm sick, I'm sad, I'm angry,
my comrade died last night
the fourth guy who went
this month in this hospice
I hate it to be here
I want to leave this place
I'm too much alive
to stay between the dead

I'm angry and sad
I'd hate to be the next one
'I have to learn to live with that'
that's a saying no solution
I think I'm losing the combat
that's my very last conclusion

Oh yes! I want to live and love
please give me just a few months more
and I'll thank you God, for ever

3. Nine Eleven Elegy

4. Die Stille | Le Silence

wo soll ich mich stecken?
zu wem soll ich gehen?
wohin soll ich fliehen?
wer kann mich verstehen?

der Lärm an meinen Ohren
ich halt'es nicht aus
warum gibt's auf Erden
doch so viel gerausch?

ob hoch in den Bergen
ob tief in dem Tal
die Quelle der Stille
ich such'sie überall

ich suche die Stille
ich lieb'sie so sehr
nur friedliche Stille
nichts wünsche ich mehr

sssttt... écoute le silence... sssttt
le silence est toujours là
où on ne l'expecte pas...
le silence est dans le vent
dans la musique de ses sons
le silence est dans le bruit
dans les petits coins de la vie
dans les larmes de nos peurs
J'aime bien ces silences... mais pourtant
il n'y a qu'une chose que j'attends
c'est le parfait son du son
Ah! le silence... est dans nos coeurs
c'est le silence éternel
après le rêve ultime et immortel
... le silence...

silent tears

Silent witnesses of our time | symphony for soprano and orchestra

Muziek: Rudi Tas | Tekst: Beau Knieval

“De weg die Rudi Tas in zijn compositorische carrière bewandelt is zowel gebaseerd op respect voor de traditie als op kennis van de nieuwere componeertechnieken... Al naargelang van de opdracht zal hij nu eens meer bekende wegen bewandelen, dan weer meer vooruitstrevend zijn. In zijn belangrijkste werken integreert hij deze beide uitersten tot een eenheid. Dat is uitsluitend mogelijk dank zij een zeer degelijk vakmanschap en een grote stilistische beheersing”, zo typeerde Vic Nees treffend componist Rudi Tas.

Ook Tas' meest recente oeuvre, *“Silent Tears”* is doordrongen van invloeden uit het verleden en waardering voor de traditionele én voor de hedendaagse muziektaal; seriële en tonale elementen worden er heterogeen, eclectisch en evenwaardig behandeld. Deze symfonie voor sopraan en orkest getuigt van zijn streven om muziek een solide structuur en een soepele, expressieve maar gecontroleerde lyriek mee te geven. Kortom, muziek die zowel rationeel als emotioneel perfect evenwichtig is. *“Silent Tears”* is een toegankelijke, begrijpbare en emotionele partituur vol sfeer en klankrijkdom. **Koen Uvin** interviewde Rudi Tas over dit werk. Het werd een gesprek waarin de componist snel pendelde tussen filosofische overwegingen en zijn muzikale verklanking ervan.

KU: “Silent Tears” is niet uw eerste opdrachtwerk voor het Symfonieorkest van Vlaanderen?

RT: Het is zowat tien jaar geleden dat mijn *“Symfonia da Requiem”* door het Symfonieorkest van Vlaanderen o.l.v. Vic Nees werd gecreëerd. De opdracht kwam toen van het Kortrijkse koor ‘Ars Vocalis’ dat met dit werk zijn overleden stichter en dirigent en mijn leraar Herman Roelstraete wou herdenken. Dat was mijn eerste grote symfonische werk. Blij te kunnen zeggen dat het werk door publiek en door uitvoerders erg gewaardeerd werd. Klaarblijkelijk vond men in het Symfonieorkest van Vlaanderen dat dit voor herhaling vatbaar was. Zo kreeg ik een nieuwe opdracht van intendant Dirk Coutigny. Hij vroeg me een symfonisch werk te componeren waarbij ook vocale elementen gebruikt werden. In de verhouding tussen deze twee elementen was ik volledig vrij, de vierde symfonie van Gustav Mahler, die alleen in het slotdeel vocaal is, werd even als model aangereikt, maar ik kon zelf kiezen voor een symfonische liedcyclus, een dialoog of een symfonie voor stem en orkest. Dat werd een symfonie in vier delen, waarin de onpare delen instrumentaal zijn en ik in de pare delen een sopraan inschakel, *“Silent Tears”*.

KU: Een sprekende titel en ook de ondertitel van uw symfonie, “Silent witnesses of our time”, ver-raadt een gevoelige snaar. Is emotie de sleutel tot dit werk?

RT: Voor mij is creëren en componeren altijd eerder een emotionele dan een cerebrale zaak. En in dit specifieke geval was de bron van inspiratie zelfs uitgesproken emotioneel.

Ik herinner me het televisiejournaal van de avond waarop ik de opdracht kreeg, in de lente van 2002. Het nieuws stond zoals gewoonlijk bol met berichten over de schaduwkanten van onze maatschappij: een terroristische aanslag, de aids-problematiek, een item over de geluidshinder. Maar het minder belangrijke nieuws op het eind gaf aan het hele journaal toch nog een positieve wending. Het nieuws opgevat volgens de basisprincipes van de Griekse tragedie, het ‘Apollinische’ naast het ‘Dyonische’, de onbekommerdheid die het diepzinnige relateert, het negatieve geneutraliseerd door het positieve.

Ik begreep op dat moment dat dit de basis van mijn symfonie kon worden, een symfonie over de schaduwkanten van onze maatschappij met als stille getuigen terrorisme, aids e.a. En al laten deze schaduwkanten van het leven een gevoel van uitzichtloze leegte na, toch zijn we geneigd om steeds weer vertrouwen in de toekomst te hebben! De positieve wending is dat de aarde zichzelf steeds vernieuwt, zoals de natuur ons leert.

KU: U vermeldde daarnet Mahler. Komt hij hier dan om de hoek kijken, dat geloof in natuurkrachten, die voortdurende dialectiek, die zweem naar pantheïsme?

RT: Misschien wel. Maar bij Mahler draait het toch vaak uit op een pessimistische gedachte. In zijn symfonieën schildert hij met ruige muzikale borstelstreken een positieve of een negatieve idee maar uiteindelijk stelt hij toch weer alles in vraag, wat hem een onverbeterlijk pessimist maakt. In 'Silent Tears' is de idee die uiteindelijk primeert toch positief, ook al komen in de loop van het werk uitgesproken negatieve overwegingen aan bod. Er is gedurende het hele werk een afwisseling van positieve en negatieve gevoelens en er is ook sprake van een strijd tussen beide. Maar in wezen is dit werk optimistisch en heerst er uiteindelijk het gevoel van berusting.

De kernidee van 'Silent Tears', het dialectische gegeven van licht en duisternis, het spanningsveld tussen leven en dood, goed en kwaad, positief en negatief en berusting in het lot wordt verklankt in het eerste deel van de symfonie die dienst doet als een soort proloog en de ondertitel 'Contrast & Symbiosis' meekreeg.

Maar die dialectische spanning is vooral in het vierde deel heel duidelijk. Dat slotdeel kreeg als titel "Die Stille" mee. Eigenlijk is het een tweeluik, met een Duitse en een Franse tekst, 'Die Stille' en 'Le Silence', een soort 'silencium duplex.' In 'Die Stille' wordt hopeloos gezocht naar de stilte. De tekst zegt: 'Warum gibt's auf Erde doch so viel gerausch? ... Ich suche die Stille, ich lieb sie so sehr.' Het 'Gerausch' wordt demonisch ingekleurd door het orkest. Twee soli contrabassen, de harp en de piano in het lage register, een lage tamtam en een bass drum zorgen voor exuberante klanken die verder ontwikkelen in de houtblazers en koperblazers. Maar weer neemt de muziek een positieve wending. Er is de vertroostende gedachte om het vinden van de 'friedliche Stille.' Een schrill contrast wordt gevormd door het nabootsen van natuurelementen en zingende vogels.

In het tweede luik gaat de Franse tekst nog verder, maar hier gaat het om de 'stilste stilte' of 'le silence éternel'... Hier is geen plaats meer voor vertroosting. De muziek wordt tragischer en de geluiden meer nachtelijk. De nachtelijke geluiden staan hier als symbool voor de dood. Niemand kan zijn lotsbestemming ontlopen. De vogels die in "Die Stille" vertroosting brachten fluiten nu moeizaam hun laatste kreten... Het noodlotsmotief, hier letterlijk bedoeld als afscheid weerklinkt een laatste maal door de vibrafoon en het klokkenspel. Dan is er alleen maar de eeuwige nacht of 'le silence éternel' ... Toch eindigt het werk met een grote tertsakkoord, symbool voor het licht van het leven dat uitmondt in de duisternis van de dood die op zijn beurt de geboorte van het 'Lux aeterna' of het eeuwige licht inhoudt.

KU: Van wie zijn de teksten?

RT: De teksten zijn van Beau Knievel (nvdr. pseudoniem van Boudewijn Knevels). Hij is een Vlaams dichter die in de drie landstalen en in het Engels schrijft. In 1996 interviewde hij in Californië in het Padua Hospice en het Serra House in Long Beach een aantal aids-patiënten. Dat werd de basis voor zijn dichtbundel "Still alive" waaruit ik de teksten voor het tweede deel van mijn symfonie koos. Het zijn bijzonder aangrijpende, rijke teksten die ook balanceren op dat spanningsveld tussen leven en dood, wanhoop en hoop en doodsverlangen en levensdrang.

In een tekst zingt de sopraan 'I think, I'm losing the combat...'. Schijnbaar heerst er berusting, de aids-patiënt heeft niet lang meer te leven, alleen de dood biedt een uitweg. Maar even later leidt dat ons naar een positie-

vere gedachte nl. het verlangen naar het leven, *'Oh yes! I want to live and love, please give me just a few months more... I'll thank you God for ever!'*. Van negatief naar positief, van duisternis naar licht.

Ik heb die snel wisselende emotie en ook de ironie van die tekst willen uitdrukken in een wat macaber klinkende intro met staccatoachtige motieven bij de houtblazers, een xylofoonpartij en een zorgvuldig gekozen slagwerk. Die gaat over in een cantabile klaagzang die ik vooral met harp, strijkers, pauken en tamtam orkestreerde en die uitgroeit tot een ontroerende apotheose met het tutti orkest.

KU: Het derde deel van "Silent Tears" gaf u de titel "Nine Eleven Elegy" mee. De inspiratie is overduidelijk.

RT: Uiteraard. Dit is een elegie, een 'in memoriam' voor de slachtoffers van de aanslag op de Twin Towers van 11 september 2001, puur instrumentaal, voor orkest en vioolsolo. Sinds het begin van de jaren '90 leven we in de oorlog van het terrorisme waarin een nieuwe generatie jongeren opgevoed wordt met een ongegronde haat tegen het westen. Ze zijn tegen het recht op vrije meningsuiting en tegen de democratie. Het neerhalen van de Twin Towers en de dood van duizenden burgers is en blijft een historische gebeurtenis zonder weerga, zo ingrijpend en onbegrijpelijk dat het de mensheid haast emotioneel weerloos maakt.

In dit deel van de symfonie is er, misschien onverwacht, dan ook geen muzikale agressie, alleen maar gelatenheid. Etherische strijkers, stijgende en dalende melodische lijnen wekken het beeld op van de statige Twin Towers, die ooit de hoogste gebouwen van de wereld waren. En opnieuw maakt de muziek een positieve wending, De natuur leert ons dat de aarde zichzelf steeds vernieuwt. Een honderd vijftigtal vrouwen van wie de echtgenoot omkwam in de Twin Towers, bevelen in het voorjaar van 2002 van een kind. In mijn symfonie suggereer ik dat door fluit, celesta, harp en melodische slaginstrumenten die kinderspeeldoosjes imiteren. We horen een montage van tal van nationale volksliederen als associatie met de nationaliteiten van de slachtoffers. Als je een heel ge oefend oor hebt kan je het Amerikaanse, Engelse, Franse en zelfs een flard van het Belgische volkslied herkennen. Deze elegische muziek verloopt zeer statisch en is een introvert bezinningsmoment waarin men tot rust kan komen. Een moment waarin onbeantwoorde vragen een muzikaal antwoord krijgen want waar woorden falen is er muziek.